

BOYUN EGME

Ayrılıkçı rüzgârlar zengin mutfağına doğru esiyor

Katalonya ve AfD krizleri, birbirine bakan yüzler
aslında, birbirini güçlendiren ve çözümsüzlüğü
bir kadere dönüştüren dipsiz kuyular. Avrupa
demokrasisi, acaba 100 yıl sonra daha geniş ölçekli
bir Weimar Cumhuriyeti resmi mi verecek? ■ Sf. 10



SARAYDA TEK BAŞINA!

Rant
kavgasında
çember
daralıyor

İMAM HATİPLERİN GÜVENCESİ KILIÇDAROĞLU / ORHAN GÖKDEMİR ■ Sf. 12



**Katalan
referandumunun
gösterdiği
gerçek**

Tulga Buğra Işık ■ Sf. 14



**2018'de
ekonomi AKP
için zorlu
geçecek**

Adile Kaya ■ Sf. 8



**'Evrime
müfredatta
yer yoksa,
tiyatroda var'**

N. Evrim Önal ■ Sf. 18



28 EYLÜL / MUĞLA

Bir iş yerinin, 4 metre yükseklikteki tabelasında meydana gelen arızayı gidermek üzere seyyar merdivene çıkan 41 yaşındaki Koray Tuluk, merdivenden düşerek yaralandı.

02 EKİM / İSTANBUL

İstanbul'da Kabataş-Mahmutbey Metro hattının Çağlayan şantiyesinde çalışan işçilerden Yılmaz Kara (32) dengesini kaybederek yaklaşık 30 metreden zemine düşüp ağır yaralandı.

02 EKİM / BODRUM

Arazide çalışma yürüten Celalettin Yılmaz'ın operatörlüğünü yaptığı paletli iş makinesi devrildi, Yılmaz iş makinesinin içinde sıkıştı.

03 EKİM / ÇANAKKALE

Çanakkale Belediyesi'nin yapımı süren yeni hizmet binası inşaatında çalışan işçilerden Mustafa Kadıl (28), 5 metre yükseklikten havalandırma boşluğuna düşüp yaralandı.

03 EKİM / BURSA

Eker süt fabrikasında çalışan bir işçi yüksekten düşerek yaşamını yitirdi. Olay, fabrikanın resmi web sayfasında "iş kazası" olarak duyuruldu. Murat Cesur'un fotoğrafının da bulunduğu başsağlığı ilanında "Mekanı cennet olsun" denildi.

03 EKİM / İZMİR

Aliğa'da Ege Gübre fabrikasında çalışan işçi Selçuk İlaslan çatı onarıırken 12 metreden düşerek yaşamını yitirdi.

03 EKİM / ANKARA

OSTİM Organize Sanayi Bölgesinde bulunan lastik firmasının kazan dairesinde patlama meydana geldi. Edinilen bilgiye göre, patlama işyerinin kazan dairesindeki kalorifer tüpünden kaynaklandı. Patlama sonucu firma çalışanlarından Yılmaz K. hayatını kaybederken Adem A. hafif yaralandı.

SAMANALTI / Sait Munzur



Suudi Arabistan'da serbest Türkiye'de yasak

Malum, Suudiler kadınların otomobil kullanmasına izin verdi. Bundan "otomobil" in Arapça olmamasının rolü olsa gerek. Zira birkaç yıl önce "sandalye" kelimesi eril kökten geldiği için kadınların sandalyeye oturmasını yasaklamışlardı. Bu arada kadınların taksi şoförü olmasına da izin vermeyi planladıkları açıklandı. Bu masum kararın arkasında yine hain ve yobaz bir plan var. Kız öğrencileri ve kadın öğretmenleri kadınlara taşıtmayı planlıyorlar özetle.

Suudi yobazların kadınlarla başı dertte. Ne yapacaklarını, nereye koyacaklarını bilemiyorlar. Birkaç yıl önce Suudi ülkesinde bir kız yur-



dunda yangın çıkmış, yangına müdahale için gelen itfaiye din polisi gelene kadar öğrencilerin dışarı çıkmasını engellemişti. O yangında 20'ye yakın kız çocuğu yobazlıktan öldü. Otomobil özgürlüğü bir kadın cehennemi olan ülkedeki son tartışmalardan

biri. Gerçek bir özgürlük getirip getirmeyeceğini ise zaman gösterecek.

Bu arada türbanlı bacımız AKP Antalya Milletvekili Sena Nur Çelik'e otomobil kullanma yasası getirildi. AKP Genelcumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan peş peşe trafik kazası geçiren Çelik'in araç kullanmasını yasakladı. Sena Nur Hanım'a geçmiş olsun diyor, en az Suudi kadınlar kadar özgürlük diliyoruz.



**BOYUN
EĞME**

Boyun Eğme Haftalık Siyasi Dergi - Sayı 94

İmtiyaz Sahibi: Gelenek Basım Yayım ve Ticaret Ltd. Şti Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Müdür: Mehmet Kuzulugil

Yayın Kurulu: Orhan Gökdemir, Nevzat Evrim Önal, Mehmet Kuzulugil Tasarım: Özgür Aydoğan, Uğur Güç

ISSN: 2564-7385 Adres: Osmanağa Mah. Osmancık Sok. No:9/16 Kadıköy - İstanbul Baskı: Deren Matbaacılık Ambalaj San. ve Tic. Ltd. Şti. Beylikdüzü OSB Mah. Orkide Cad. No: 9/Z Beylikdüzü-İstanbul

Üstü çıplak deri eldivenli beş bin ülkücü beklemede

“Toplu İstifa Partisi” Genel Başkanı ve AKP Genelcumhurbaşkanı yardımcısı Devlet Bahçeli, Barzani’nin bağımsızlık referandumu hakkında, “İktidarın çelişkili açıklamaları bizi düşündürse de devletin en tepesinde sağlam bir iradenin tezahürü bizi rahatlatmaktadır” dedi. Yani AKP’yi eleştirirken AKP’li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ı övdü.

Bu arada ayaklarının altındaki toprak kayıp gidiyor. Partisi artık sadece toplu istifa haberleri ile gündeme gelebiliyor. Bir de çaresizlikten üfürdüğü “Beş bin gönüllü ülkücü” yalanı. Dedğine göre o beş bin ülkücü Barzanistan’a müdahale için beklemekteydi.

Bu palavraları biliyoruz. Vakti zamanında devlet Abdullah Çatlı ve çetesini de cebine bol para beline silah koyarak eyleme göndermişlerdi. Yaptıkları tek eylem Fransa’da bir heykele Molotof atmak. O paralarla uyuşturucu işine girdiler yalnız, yakalanıp hapis yattılar. Sonra kahraman olarak yurda kesin dönüş yaptılar.

Devlet Bahçeli de yigitlerinin operasyonel kabiliyetinin farkında olduğundan konuşmasını “Blöf yapmıyoruz, palavradan konuşmuyoruz. Hâlâ anlamayan varsa bu konuda şakamızın olmadığını üzerine basarak belirtmeyi yararlı buluyoruz” dedi. İyi dedi. Zira söyledikleri suç. Suçu ve suçluyu övüyor, silahlandığını beyan ediyor. Reis arkasından çekildiğinde seyreyle gümbürtüyü!



KAPİTALİZMİN UTANÇ DUVARLARI YÜKSELİYOR

Almanya geçen hafta iki Almanya’nın birleşmesi ve “duvarın yıkılması”nın 27. yıldönümünü “kutladı”... Süddeutsche Zeitung’un haberine göre, Mainz kentinde “kutlanan” 27. yıldönümü etkinliklerinde konuşan Frank-Walter Steinmeier, Almanya’da “yarılmalar”ın yaşandığına dikkat çeken bir konuşma yaptı. Steinmeier, “Bir kutlamada

bulunuyoruz. Ama yeni duvarlar ortaya çıktı. Yabancılaşma duvarı, hayal kırıklıkları duvarı, öfke duvarı” diye konuştu. Yurttaşlar arasında gerilimin arttığına vurgu yapan ve “Ülkemizde uzlaşmazlık duvarları yükseliyor” diyen Steinmeier, “Vatan geçmiş değil, gelecektir. Vatan kavramı milliyetçiliğe bırakılamaz” uyarısında bulundu. Özeti şu; Kapitalizmin pislikleri

kendine bulaşmasın diye sosyalist Almanya’nın ördüğü duvarı yıktılar. Bir de üzerine bayram ilan ettiler. Az zamanda ulaştıkları yeri özetliyor Almanya Cumhurbaşkanı. O duvar yıkıldı ama şimdi ortada onlarca duvar var. Yoksulluk, eşitsizlik duvarı da telaffuz edilmiş değil üstelik. Duvar yıkıldı ama kapitalizmin utanç duvarları dimdik ayakta çok şükür!

Üçüncü Abdülhamit’in icraatları

Sırada Beştepe’de sıradan bir gün yaşanıyor... Bütün mahkemeleri saraya bağladılar ama kurumların eski alışkanlıkları hâlâ sürüyor. Sayıştay da tutup rapor hazırladı. Böylece ne yer ne içerler, ne maaş alırlar, yıkanır mı, altın klozete konarlar mı ortaya çıktı.

Sayıştay’ın Cumhurbaşkanlığı’na ilişkin raporuna göre, AKP Genelcumhurbaşkanı Erdoğan’ın sadece Saray temizliğinin bize maliyeti 2 milyon lira. Bize her gün sövsün diye bağladığımız maaşı 2016 yılında 43 bin 750 TL’den, 49 bin 250 TL’ye çıktı. 2017 bütçesine

göre 53 bin 300 TL aylık alıyor. Saray’ın “örtülü ödeneği” olarak bilinen ve 2015 yılında 150 milyon TL olan “Gizli Hizmet Gideri” kalemi 2016 raporunda gizlendi. İki seçimin yapıldığı 2015 yılında Cumhurbaşkanlığı personelinin yurtiçi ve yurtdışı seyahatler yolluk gideri için harcanan 9 milyon 995 bin 495 TL, sandık kurulmayan 2016 yılı için 10 milyon 231 bin 758 TL’ye çıktı.

2015 Sayıştay raporunda yer alan tablolardaki birçok kalem, 2016

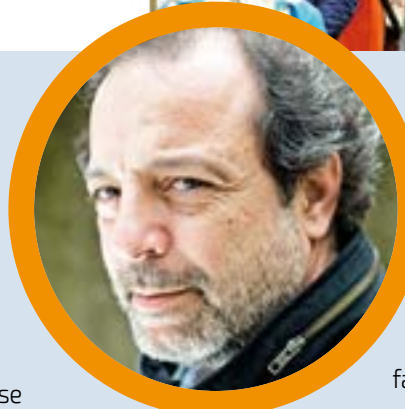
yılı raporuna yansıtılmadı. Su tüketimi aboneliği, ısıtma gideri, elektrik gideri, internet harcaması aboneliği gibi kalemler gizlendi. Bunun yerine 2016 yılı için “tüketime yönelik mal ve malzeme alımları” kalemi belirlendi ve bu kaleme 26 milyon 489 bin 93 TL harcandığı belirtildi. Rapora göre, Saray’ın hizmet alımları kaleminde 63 milyon 822 bin 525 TL harcandı. Cumhurbaşkanlığı personelinin tedavi ve cenaze giderleri için ise 253 bin 986 TL harcandı. Ölüsü 254 bin lira edinin dirisini varın siz düşünün!



FAŞİZMİN AÇIĞI KAPALISI

Uluslararası Adana Film Festivali’nin ödül gecesinde sunuculuk yapan Meltem Cumbul, en iyi yönetmen ödülünü kazanan AKP yandaşı Semih Kaplanoğlu’nun elini sıkmadı. Kaplanoğlu’nun açıklaması ve polemik başlatılması üzerine önce Meltem

Cumbul bir açıklama yaptı sonra Adana Büyükşehir Belediye Başkanı Hüseyin Sözlü duruma tepki gösterdi. Kaplanoğlu ise



son olarak Meltem Cumbul’un tavrına ilişkin “Nefret düşünceye, inanca, farklı olana yöneldiğinde bunun adı açık bir faşizmdir” dedi.

Faşizm dediği elinin Cumbul tarafından sıkılmaması. Bu arada pek sayın yönetmenin her türlü kapalı faşizme methiyeler düzdüğü, meslektaşlarını aşağıladığı, her türlü linç eylemine en önde katıldığı ortaya çıktı. Hakikaten Meltem Cumbul açık faşizm gösterisiyle büyük ayıp etmiş beyefendiye. Çünkü beyefendi faşizmin de kapalı olduğunu sevmiyor!



İstanbul'un yeni vasalı atandı

Mevlüt Uysal'ın kariyerindeki en anlamlı işin bir katliamın sanıklarının avukatlığını üstlenmesi şaşırtıcı değil. O katliamın avukatlarının partisi zaten AKP. Katliamda yaşamını yitirenlerin ailelerinin avukatlığını yapan CHP Ankara Milletvekili Şenal Sarıhan'ın dediği gibi, bu atamalar bir tesadüf değil, ödüllendirme. İktidarın da meşrebine gayet uygun. Osmangazi Köprüsü'nden geçip, Yavuz Sultan Selim Köprüsü'ne ulaşıyorsunuz. Köprüyü geçip şehri ulaştın mı görüp görebileceğin bildiğin Sivas zaten.

■ GÖKÇE GİRESUNLU

Kadir Topbaş'ı kaldırdılar Mevlüt Uysal'ı oturttular. Zaten Kadir Topbaş'ı da kaldıranlar oturtmuştu, haliyle bu tayini de kimse yadırgamadı. Dostlar alışverişte görsün babından yapılan seçim tamamlandı ve böylece İstanbul'un vasalı

değişmiş oldu.

Yeni şehremininin ortalamama bir AKP'lininkine yakın bir özgeçmişi var. 1966'da Antalya'da doğmuş. 1988 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş. AKP Küçükçekmece İlçe Teşkilatı kurucusu. 2009'da Başakşehir ve Bahçeşehir mahalleleri birleştire-

lererek icat edilen Başakşehir belediyesi başkanı. 2014'te oy kaybetmesine rağmen koltuğunu korumuş.

Mevlüt Uysal'ın en bildik eylemi, 2 Temmuz 1993'te Madimak Otel'i'nin ateşe verilmesi sonucu 33'ü aydın ve sanatçı, 37 kişinin hayatını kaybettiği katliama ilişkin davada, sanıkların avukatlığını üstlenmesi.

Kadir Topbaş'ın 22 Eylül'de istifa etmesiyle boşalan koltuğa oturtuldu. O da kimin oturttüğünün farkındaydı

zaten, oturur oturmaz şunları söyledi; "Genel başkanımız Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan 1994 yılında burada başkanlığa başladı ve belediyecilikte çığır açtı. Burada şu anda güzel bir İstanbul'dan bahsedebiliyorsak güzel İstanbul'da yaşıyorsak onun eseri kendisine şükranlarımı saygılarımı sunuyorum." Sonra İstanbul'daki mega projeleri anlatarak "Hizmet üretmeye devam edeceğiz" dedi. Hizmet dediği elbette inşaat!

MADIMAK SANIKLARININ AVUKATI

Mevlüt Uysal'ın kariyerindeki en anlamlı işin bir katliamın sanıklarının avukatlığını üstlenmesi şaşırtıcı değil. O katliamın avukatlarının partisi zaten AKP. Katliamda yaşamını yitirenlerin ailelerinin avukatlığını yapan CHP Ankara Milletvekili Şenal Sarıhan'ın dediği gibi, bu atamalar bir tesadüf değil, ödüllendirme. İktidarın da meşrebine gayet uygun. Osmangazi Köprüsü'nden geçip, Yavuz Sultan Selim Köprüsü'ne ulaşıyorsunuz.

MADIMAK KUNDAKÇILARIN AVUKATLARI HANGİ GÖREVE GETİRİLDİ?

- Ahmet Özer** - Refah Partisi 1998 yılı Konya Meram Belediye Başkan Vekili
- Ali Bulut** - 22. dönem AKP Maraş Milletvekili TBMM Anayasa Komisyonu Üyesi
- Ali Aşlık** - AKP İzmir eski İl Başkanı
- Bedrettin İskender** - AKP Ümraniye Belediye Başkan Adayı
- Bülent Tüfekçi** - AKP Malatya İl Başkanı
- Celal Mümtaz Akıncı** - Anayasa Mahkemesi Üyesi
- Hayati Yazıcı** - 60. Hükümette Devlet Bakanı
- Haydar Kemal Kurt** - AKP Isparta Milletvekili
- Hurşit Bıyık** - AKP Trabzon İl Başkan Yardımcısı, Milletvekili Adayı
- İbrahim Hakkı Aşkar** - 22. Dönem AKP Afyon Milletvekili
- Reşat Yazak** - Anadolu Ajansı Yönetim Kurulu Üyesi
- Şevket Kazan** - 1996 yılında Adalet Bakanı

İBB'nin yeni başkanı
Mevlüt Uysal





Köprüyü geçip şehri ulaştın mı görüp görebileceğin bildiğin Sivas zaten. Kundağçılarla siyasal akrabalığın varsa avukat her daim görev başında!

Zaten Mevlüt Uysal'ın yönettiği Başakşehir bir RP-AKP projesi. İslami bir getto. İddialara göre mahalledeki evlerin yarısı garsoniyer. Yanlış anlaşılmasın, imam nikâhı yaparak usulüne uygun hale getirilmiş namuslu metresler

yaşıyor o dairelerde! Tabii bir de bol miktarda tarikat erbabı dolaşıyor ortalıkta.

Zaten Mevlüt Uysal da tarikat erbabı. Hangisinden diye sormayın, tabii ki Nakşibendiye. 2009'dan itibaren 8 yıl boyunca Başakşehir'i belediye başkanı olarak yönetti. Başkanlığı döneminde, 2013'te ilçede belediye bütçesinden Anadolu İmam Hatip Lisesi yapıldı, açıldı. Liseye, Nakşibendi

Mevlüt Uysal'ın en bildik eylemi, 2 Temmuz 1993'te Madımak Otel'i'nin ateşe verilmesi sonucu 33'ü aydın ve sanatçı, 37 kişinin hayatını kaybettiği katliama ilişkin davada, sanıkların avukatlığını üstlenmesi. Aynı zamanda Nakşibendi tarikatı mensubu olan Uysal, 2009'dan itibaren 8 yıl boyunca Başakşehir'i belediye başkanı olarak yönetti. Başkanlığı döneminde, 2013'te ilçede belediye bütçesinden Anadolu İmam Hatip Lisesi yapıldı, açıldı. Liseye, Nakşibendi tarikatının şeyhlerinden Mehmet Emin Saraç'ın adı verildi.



tarikatının şeyhlerinden Mehmet Emin Saraç'ın adı verildi. 2013'te 396 milyon lira genel bütçeye sahip Başakşehir Belediyesi'nin kasasından adını şeyhten alan İmam Hatip Lisesi için 75 milyon lira çıktı. 75 milyon lira, okulun yapıldığı 2013 yılındaki belediye genel bütçesinin yüzde 19'una denk geliyordu.

FETÖ'YE RUHSAT

İddia o ki, FETÖ'den kapatılan Murat Hüdavendigar Üniversitesi'ne de yönetmeliğe aykırı olmasına karşın inşaat ruhsatı verdi. 120 bin metrekairelik alana kurulan kampüsün ruhsatı daha sonra muhalefetin itirazıyla mahkeme tarafından iptal edildi.

Başakşehir Belediyesi'nin yer sağladığı, dini eğitim veren "Bilgi Evleri" de bir cemaat projesiydi. Bu evlerdeki, 50'nin üzerinde 'eğitici' "FETÖ"cü oldukları gerekçeyle işten çıkarıldı. Bu proje için Başakşehir Belediyesi 2016'da 13 milyon 485 bin lira harcamıştı.

Uysal'ın yönettiği Başakşehir Belediyesi'nin tartışmalı uygulamalarından biri de Gölet Projesi. Proje için belediyenin 2015'te açtığı ihale, "Atmaca Gayrimenkul"e gitti. CHP, Atmaca Gayrimenkul'ün kurucu ortağının FETÖ firarisi

Mehmet Fatih Ağgöl olduğunu belirterek yargıya gitti. Mehmet Fatih Ağgöl'ün adının baş harfleriyle kurduğu MFA İnşaat'ın Atmaca Gayrimenkul tarafından satın alındığı ve birleşim yoluna gidildiğinin belirtildiği dava dilekçesinde, "Şüpheli, terör örgütünü desteklemiş bulunmaktadır" ifadeleri yer aldı. Öte yandan, belediyeye ait Şelale Park'ın içine açılmasına izin verilen restoranın sahipleri de FETÖ ile ilişkili çıktı. Halen açık olan restoranı, belediye işletmeye başladı.

Uysal, Başakşehir Belediye Meclisi'nden 7 Haziran 2013'te geçirilen bir kararla Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın kızı Sümeyye Erdoğan'ın yönetiminde olduğu Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) ile protokol yapma ve proje bazında derneğe para aktarma yetkisi aldı. Uysal döneminin tartışmalı uygulamalarında biri de ilçe sınırları içerisindeki cami alanının 30 yıllığına TÜRGEV'e tahsis oldu. CHP Başakşehir İlçe Başkanı Özgür Karabat'a göre, Uysal'ın İBB Başkanı olmasında TÜRGEV ve KADEM'e yapılan tahsislerin etkisi var.

İşte yeni İstanbul vasalı. Hizmetleri karşılığı koltukta. Kral kalkmasını emredene kadar tabii! ■

Sivas katliamı sanıklarının 8 avukatı, AKP'den milletvekili





İstanbul: Nüfusu arttıkça sağa savruldu



Mevlüt Uysal'ın kariyerindeki en anlamlı işin bir katliamın sanıklarının avukatlığını üstlenmesi şaşırtıcı değil. O katliamın avukatlarının partisi zaten AKP. Katliamda yaşamını yitirenlerin ailelerinin avukatlığını yapan CHP Ankara Milletvekili Şenal Sarıhan'ın dediği gibi, bu atamalar bir tesadüf değil, ödüllendirme. İktidarın da meşrebine gayet uygun. Osmangazi Köprüsü'nden geçip, Yavuz Sultan Selim Köprüsü'ne ulaşıyorsunuz. Köprüyü geçip şehri ulaştın mı görüp görebileceğin bildiğin Sivas zaten.

Kİstanbul Türkiye'de hızlı nüfus artışı ve göçün en fazla etkilediği şehir. 1950'de başlayan kırsal göç şehrin nüfusunu belli bir süreklilikle artırıyordu zaten. Ancak bu artış 1985 yılından itibaren dramatik bir hal aldı. 1985'de 5 milyonun biraz üzerinde olan şehir nüfusu takip eden 30 yılda 10 milyon artışla 15 milyona ulaştı. Bu artıştaki asıl belirleyici unsur kırsal alandan göçlerdi ve bu kadar radikal bir değişimin şehrin siyasi ve fiziki yapısında da değişimlere neden olması kaçınılmazdı.

Şehirdeki bu dramatik değişim Turgut Özal'lı yıllara denk geldi. 1984-1989 yılları arasında şehrin idaresi

Bedreddin Dalan'daydı. Dalan, inşaat ve yola düşkünlüğü ile tipik bir sağ siyasetçiydi. Adnan Menderes'in izinden giderek yeni ve geniş yollar yaptı. Şehir içindeki atölye ve fabrikaları şehir dışına çıkardı. İstanbul'u ranta dayalı bir şehre dönüştürme hayali onundu. 12 Eylül cunta yönetiminin aldığı destek ve güçle, İstanbul'u yeni Hong Kong yapmaya heveslendi. Çoğu kez yasaları zorlayarak Haliç kıyılarının üzerinden bir dozer gibi geçti. Boğaziçi ve Haliç kıyı yolları, Tarlabası yıkımları, Park Otel, Gökkafe (Süzer Plaza), Swissotel, Conrad Oteli ve Levent-Maslak gökdelenleri onun eseridir.

1989 yılında Dalan seçimi kaybetti ve yerine sosyal de-

mokrat Nurettin Süzen geldi. Süzen'li yıllarda da göç devam etti. Şehrin tanışık olmadığı metronun ilk adımları onun zamanında atıldı. Ama dönemi manidar bir şekilde İSKİ'nin başındaki bürokratinin adının karıştığı yolsuzluklarla kapandı. İstanbul'un sosyal demokrat döneminin utanç verici sonucu İslamcılara da kapıları sonuna kadar açtı. İstanbul'da Recep Tayyip Erdoğan dönemi böyle açıldı.

Erdoğan 27 Mart 1994- 6 Kasım 1998 arasında 4 yıl başkanlık koltuğunda oturdu. Başkanlığı döneminde özelleştirme politikalarının en pervasız uygulayıcısı oldu. Şehrin hızlı betonlaşması onun döneminde gerçekleşti.

İSTANBUL: HER ZAMAN KALABALIK

Boşalttığı koltuğa oturan kişi Ali Müfit Görtuna oldu. Ondan sonrası "Kadir Abi" dönemi. Tayyip Erdoğan'la birlikte İstanbul için uzun İslamcı-muhafazakâr bir dönem başlamıştı, hâlâ sürüyor. Kadir Topbaş'ın istifası ile birlikte koltuğa oturan yeni başkan Mevlüt Uysal o döneme ruhunu veren kişinin aslında sadece Tayyip Erdoğan olduğunun canlı bir işareti. Tayyip Erdoğan bir anlamda hâlâ İstanbul belediye Başkanı.

Roma-Bizans döneminde "dünyanın en büyük şehri" olma unvanına iki defa sahip olmuş bir şehirden söz ediyoruz. Büyük dediğimiz hepi topu 500 bin nüfus. Şimdinin bir ilçesi kadar yani. Birkaç yüz yıl nüfusu bu civarda sabitlenmiş. Fatih'in fethi öncesinde 50 bine düşmüş. Fetih'ten sonra tekrar toparlanmaya başlamış ve kısa zamanda 500 bine ulaşmış.

Özeti şu; Kuruluşundan 1950'ye kadar İstanbul'un nüfusu az çok kararlı bir hal gösteriyor. Ancak 1950'ye doğru benzer bir nüfusu olsa da şehir artık kozmopolit niteliğini kaybetmiş, Türk-Müslüman şehrine dönüşmüştür.

İstanbul'un nüfusu 50'li yıllardan sonra yavaş ama düzenli şekilde artıyor, gelin görün ki 80'li yıllardan sonra bu artış dramatik şekilde hızlanıyor.

2050'DE 50 MİLYON

Artık şehrin en büyük sorunu bu hızlı nüfus artışı. Bu gelişme hem metropolü içinden çıkılmaz hale getiriyor hem de dünyanın sayılı destinasyonlarından olan bu metropolü her yönden tüketiyor. AKP'nin şehre yeni yükler bindirme planı da kesintisiz sürüyor. Üçüncü havaalanı ve üçüncü köprü ile Kuzey

2 'Hizmete' dayalı kentleşme



Ormanları bölgesinde yeni bir şehir kurma planı yürürlükte. Bu plan uyarınca şehre 7 milyon kişilik bir yükün daha bineceği tahmin ediliyor. Artış hızı değişmezse, şehrin nüfusu 2023'te 21 milyonu bulacak. 2050'deyse 50 milyon. O tarihte ülkenin nüfusunun 100 milyon olacağı tahmin ediliyor. Yani ülkedeki her iki kişiden biri İstanbul'da yaşayacak.

İstanbul'daki bitmeyen nüfus patlamasının iki kaynağı var. Birincisi ve üçte iki ağırlığı olan iç göç, üçte bir ağırlığı da nüfus artışı. Günümüzde İstanbul nüfus artış hızı binde 30,1. İstanbul en çok göç alan olduğu gibi, en çok göç veren de... Her bir milyon kişiye karşılık 500 bin kişi İstanbul'u terk ediyor. Yani 2 kişi geliyor, 1 kişi gidiyor. Yangının bir anda kontrolden çıkmasına engel olan da işte bu karşılıklı hareket.

İstanbul artık kafası aşırı büyük vücudu aşırı küçük çarpık bir ülkenin tarife sığmaz bir kenti. Bu kentin İslamcı-muhafazakâr bir siyasal çizgide karar kılması da bu görünümüne uygun. Ama öte yandan kırsal alandan bütünüyle çekilmiş ve yavaş da olsa kentleşmeye zorlanan bir nüfusu var şehrin. Son referandumda "Hayırcı" kentler arasına katılması da bu değişimin bir işareti sayılabilir.

AKP'li yılların yolunun dönüp dolaşıp İstanbul'a çıkması rastlantı değil. İstanbul artık ülkenin ta kendisi. Toplam nüfusun yaklaşık üçte biri bu kentte yaşıyor. Kırsal nüfus olarak tasnif edilenlerin neredeyse tamamının bu kentle bir bağı var. Resmi tatil günlerinde şehrin girilemez-çıkılmaz bir kapana dönüşmesinin nedeni de işte bu toplumsal yapısı. İstanbul bu görünümüyle bir yarı şehirli veya yarı köylüler kenti.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğunda dönemde nüfusun ağırlığı kırsal kesimdeydi. 1927 yılında nüfusun % 24'i kentlerde, % 76'sı ise kırsalda yaşamakta iken; 2013 yılında nüfusun % 91'i kentlerde e % 9'u kırsalda yaşıyor.

Ülkenin karşı karşıya olduğu büyük açmazların sırrı da işte bu değişimde gizli. Bu değişimle birlikte tarım ve sanayi birlikte kaybederken kapitalizmin tüketim kültürüne dayalı hizmet sektörü ön plana çıktı. Tarım alanlarının rant alanı olarak imara açılması dönemiydi bu. Tarımdan bu hızlı kopuş sanayi toplumuna geçişle sonuçlanmadı. Şehirlerde asalak bir kırsal nüfus birikimi oldu ve bu kalabalık düşkünler kitlesi, aldığı yar-

AKP'li yılların yolunun dönüp dolaşıp İstanbul'a çıkması rastlantı değil. İstanbul artık ülkenin ta kendisi. Toplam nüfusun yaklaşık üçte biri bu kentte yaşıyor. Rant kavgasında tasfiye edilen Kadir abiler, koltuk kavgaları ve pastayı İstanbul'daki emir eriyle doğrudan kontrol etmeye kararlı bir Erdoğan var. Seçime de gerek yok artık, nasılsa patron belli.

dımlarla geçindiğinden düşkün bir siyasete sürekli bir destek oluşturun.

KANSEROJEN BİR UR

AKP'nin icat ettiği "Hizmete Dayalı Kentleşme Modeli"-nin arkasında siyasal-sosyal dinamiklerin kısa özeti böyle. O hareketin tek adamı Erdoğan, geçen hafta, "Ben dikey mimariden yana değilim. Ben yatay mimariden yanayım. İnsan, topraktan uzak değil; toprağa yakın olarak yaşamalıdır. Böyle düşünüyorum. Bugünün Türkiye'si, böyle bir çirkinliği, böyle bir nobranlığı asla hak etmiyor" dedi. Ne var ki Erdoğan'ın belediye başkanlığı yaptığı 1994'ten bu yana, bir hayli 'söz sahibi' olduğu İstanbul'da, yüksek irtifalı binaların hem sayısı hem de yükseklik ortalaması arttı. AKP'nin 14 yıllık döneminde İstanbul'da 1075 adet '47 metre veya daha uzun' bina yapıldı. AKP-öncesi 80 yıllık zamandaki sayı ise 2123'tü. Bu yapıların ortalama yükseklik seviyesi aynı periyotlarda 61 metreden 66 metreye ulaştı. Habere konu 1075 yapının ortalama yüksekliği ise 77 metre.

2002 ve öncesi İstanbul'un- daki yüksek irtifalı binaların toplam uzunlukları 127 kilometreyken son 14 yıldaki yapılar ise 83 kilometreyi buldu. Yıl algısıyla bakıldığında 2007'de çoğalmaya başlayan 'dikey mimari' 2010'lara gelindiğinde 'tepe noktası' nı gördü. 2010-2015 arasında her sene 100'den fazla 'bu tarz' yapı inşa edilirken rekor 158 binayla 2013 yılına ait. Emporis'in rakamlarına göre sadece geçen sene 22 adet 'yüksek' bina yapıldı.

Aynı şurada Boğaz'daki yapılaşmaya dikkat çeken Erdoğan, "Bakıyorsun ki o güzelim Boğaz'da 5, 6, 7 kat binalar. Nerede bunlar? Ön görünümde. Niye? Kararlı bir duruş sergilenmediği için bunlar oluyor. Şimdi bununla ilgili çok ciddi bir Boğaz yasasının yeniden ele alınması, çıkartılması lazım" demişti.

Ancak Boğaz'ın, dolayısıyla da İstanbul'un silüetine en büyük darbeyi de yine özellikle son 10 yılda yükselen gökdelenler vurdu. AKP öncesi dönemde 24 olan gökdelen sayısı 2016 sonunda 121'i buldu. Erdoğan'ın İstanbul belediye başkanlığına başladığı 1994 yılına kadar ise sadece dört gökdelen inşa edildi. Bir anlamda İstanbul'daki 121 gökdelenin 117'si Erdoğan'ın 'söz sahibi' olduğu dönemde yapıldı.

Kalabalık, gösterişli, muhafazakâr, dindar bir şehir görünümünde İstanbul. Büyük bir inşaat faaliyeti içinde. Bitmez tükenmez bir yol ve köprü yapım faaliyeti sürüyor. Ama buna rağmen trafiği en kötü kentler sıralamasında ilk üçteki yerini kimselere kapırmıyor. Her geçen gün çağdaş bir şehir olma vasfını yitiriyor.

Rant kavgasında tasfiye edilen Kadir abiler, koltuk kavgaları ve pastayı İstanbul'daki emir eriyle doğrudan kontrol etmeye kararlı bir Erdoğan var. Seçime de gerek yok artık, nasılsa patron belli.

İşte size dün tarihinin en parıltılı, en eski şehirlerinden birinin az zamanda kapitalizmin yol açtığı bir kanserojen ura dönüşmesinin hikâyesi. Öyle bir hal ki artık yaşatmak için yıkmak şart! ■

2018 AKP için zorlu geçecek

AKP iktidarı "kemer sıkma" politikasına dayalı bir sermaye saldırı programını uygulayabilecek durumda değil. Tüketim teşvikleriyle, vergiler arasında gidip gelmeye, treni sallamaya devam etmeye mahkûm görünüyorlar. Topbaş'ın istifasıyla açılan belediye başkanlarına çekidüzen verme süreci de AKP içi rant kavgasının dışavurumu olmanın yanı sıra zor zamanlara girilirken kaynak kontrolünü merkezileştirme ihtiyacının ürünü olarak da değerlendirilebilir.

■ ADİLE KAYA

2018, siyasi iktidar için çok zorlu bir yıl olacak. Bölgesel gelişmeler, emperyalist aktörlerin sıkışmaları ve sıkıştırmalarına ek olarak ekonomide hem kaynak sıkıntısı hem de makyaj tutturmanın zorlukları aşikâr. 2019'un bir seçimler yılı olup olmayacağına ilişkin belirsizlikler bulunsun da sadece yerel seçimler bile "kemer sıkma"ya dayalı bir geçiş yılını zorlaştırıyor. Nitekim Naci Ağbal'dan Mehmet Şimşek'e, AKP'nin "teknokratlar topluluğu" olarak değerlendirilebilecek ekonomi yönetiminin refleks olarak gündeme getirdiği zamlar can sıktı, Ağbal'ın da sıkışmasına neden oldu.

Topbaş'ın istifasıyla açılan belediye başkanlarına çekidüzen verme süreci de AKP içi rant kavgasının dışavurumu olmanın yanı sıra zor zamanlara girilirken kaynak

kontrolünü merkezileştirme ihtiyacının ürünü olarak da değerlendirilebilir.

ORTA VADELİ PROGRAM VE PEMBE TABLO

2018-2020 dönemi için hazırlanan Orta Vadeli Program hem uluslararası koşullar hem de Türkiye'ye ilişkin tahminlerde hayli pembe bir tablo çiziyor. Dönem için ortalama büyüme yüzde 5,5 öngörülürken 2018 yılında gelişmekte olan ülkelere kaynak girişinin artacağı, petrol fiyatlarının artmayacağı, küresel büyümenin artacağı, dünya ticaret hacminde iyileşmenin süreceği varsayımlarında bulunulmuş. Uluslararası ekonomiye ilişkin varsayımlarda Türkiye'nin esas pazarlarında kısmi iyileşme olduğu, küresel kriz öncesine dönüşün henüz mümkün olmadığı, Avrupa Birliği'ne



BANKALAR BİR KGF DALGASINI DAHA ÇEVİREBİLİR Mİ?

2017 yılında ekonomiyi kurtaran sihirli formül KGF kapsamının genişletilmesi oldu. Fiilen batık durumda olan ancak resmen batık sepetine atılmamış krediler yeniden yapılandırıldı. İnşaat şirketleri başta olmak üzere kamu garantisıyla bankalar, ciddi bir suni teneffüs operasyonuna imza attı. Sermaye Yeterlilik Oranı başta olmak üzere birkaç ek düzenlemeyle birlikte hem BDDK sınırlamaları gevşetildi, bu operasyonu izin verir hale getirildi hem de uluslararası makyaj bir miktar düzeltildi. Ancak yine de tüm bu olan biten

arasında bankaların kredi hacimlerini artırmalarını sağlayan dış borçlanma yani sendikasyon maliyetleri arttı. 2018 yılında 2017'ye benzer büyüklükte bir dalgayla ekonomiye "can verme"nin maliyeti hem daha yüksek olur hem de ek gevşetmeler vs olsa da Sermaye Yeterlilik Oranı başta olmak üzere borçlanmanın önünde daha ciddi engeller oluşabilir. Kamu bankaları ve sürükleyici konumdaki özel sektör bankaları üzerlerinde hissedecekleri siyasi baskıyla bir miktar zorlasalar da 2017'de yapılanın yapılması güç olabilir.



yönelik ihracatta geleneksel sektörler dışında artış sağlayacak bir gelişmenin olmadığı, petrol fiyatları başta olmak üzere emtia fiyatlarındaki artışın sürmesinin beklendiği ve bu durumun Türkiye açısından rekabet gücü kaybı anlamına geldiği gibi konuların üzerinden atlanmış. 2017 yılında büyümeye katkı sağlayan birkaç faktörün 2018 yılında sürdürülmesi zor görünüyor.

İlki otomotiv ihracat artışından gelen güçlü katkı. Yeni üretilmeye başlayan modellerin de etkisiyle otomotiv ihracatında görülen yüksek oranlı artışın 2018 yılında aynı şekilde tekrarı mümkün değil ve dolayısıyla otomotiv, ara malı ve hizmet sağlayan sektörleri de etkileyerek benzer bir katkı gelmeyecek.

2018'de, geçtiğimiz yıl vergi indirimleriyle dayanıklı tüketim malları başta olmak üzere tüketime yapılan doping, Kredi Garanti Fonu kapsamının genişletilmesiyle yaratılan kredi hacmi gibi mali önlemlerin birebir tekrarı da güç. Vergi indirimleriyle öne çekilen talebin 2018 tüketimine olumsuz etkisi olacağı, KGF etkisinin ise azalarak süreceği söylenebilir.

2017 büyümesinde 2016 yılının ikinci yarısındaki zayıf büyümenin etkisi de dikkate alınmalı. 2018'de tam tersi

olacağıyla birlikte.

Son faktör ise yeni GSYH serisiyle yapılan “makyaj”, bunun devam edeceği açık ama yüzde 5'leri tutturmaya yeterli tartışmalı.

İç ve dış talepte 2017'nin gerisinde kalan seyrinde siyasi iktidarın elinde kamu harcamaları ve 2017'ye benzer desteklerle iç talebin tetiklenmesi olanakları kalıyor. Ki bunun için de kaynak lazım. Seçmeni satın almaya yönelik bir tür kaynak kontrolü ihtiyacı da.

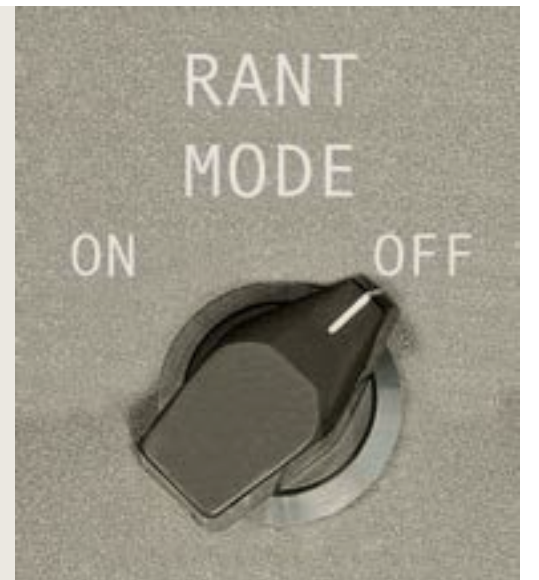
YAPISAL DÖNÜŞÜME AKP'NİN NEFESİ YETER Mİ?

OVP'de yer verilen ve sunumunda da vurgulanan “yapısal konular” ise hem kaynak kısıtı hem de siyasi-ideolojik yönelimlerden uluslararası ilişkilere AKP iktidarının hareket alanının azlığı nedeniyle büyük oranda söylemden ibaret. “Nitelikli işgücü”, “teknolojik dönüşüm” gibi iddialı başlıklarda hem gerici hem de piyasacılık müfredat başta olmak üzere eğitimin içeriğinde ileri sıçramayı sağlayıcı hamle söz konusu değil. Keza orta-yüksek, yüksek teknoloji sektörlerinde üretim kapasitesi yaratma ve rekabet gücü edinme hedefi de Almanya başta olmak üzere teknoloji transferi ve uluslararası işbölümü konusunda söz sahibi aktörlerle yeni bir ilişki düzlemi olmadan yol alınamayacak bir eksen.

Bu bağlamda AKP iktidarı “kemer sıkma” politikasına dayalı bir sermaye saldırı programını uygulayabilecek durumda değil. Tüketim teşvikleriyle, vergiler arasında gidip gelmeye, treni sallamaya devam etmeye mahkûm görünüyorlar. ■

AKP RANT SİSTEMİNİ DEĞİŞTİREBİLİR Mİ?

AKP içinde ciddi çekişmelere neden olan, önümüzdeki dönemde daha da fazlasına tanık olunacağı açık olan rant kavgası kontrol edilebilir mi? Siyasi iktidarın 15 yıldır, seçmen desteğinin de önemli payandası olan rant sistemini değiştirmesi mümkün mü? İlkini yanıtı çok açık ki hayır. İlkiyle bağlantılı olarak ikincisine de hayır denebilir. Ancak ikincisine yönelik denemeler yapılacağı düşünülebilir. Yerel yönetimler ve tarikatlar üzerinden küçük bir bölümü seçmen desteği sağlamak üzere dağıtılan, kalan bölümü ise hiyerarşiye göre bölüşülen rantın bir merkezi kaynağa dönüşümü köklü bir siyasi mekanizma değişikliği de gerektireceği için zor görünüyor. Ancak merkezi kaynak ihtiyacı, bu ekseninde ortaya çıkması beklenen sıkışma, bu yönde bir zorlamayı olası kılıyor





Emperyalist demokrasinin dikişleri mi atmaya başladı?

Ayrılıkçı rüzgârlar zengin mutfağına doğru esiyor

Katalonya ve AfD krizleri, birbirine bakan yüzler aslında, birbirini güçlendiren ve çözümsüzlüğü bir kadere dönüştüren dipsiz kuyular. Avrupa demokrasisi, acaba 100 yıl sonra daha geniş ölçekli bir Weimar Cumhuriyeti resmi mi verecek? O kaostan Hitler çıkmıştı. Her durumda, AB demokrasisini sosyalizmden arta kalan bir dünyada hiçbir sorunu çözemediği iyice açıklık kazanıyor.

■ OSMAN ÇUTSAY

K Avrupa Birliği (AB) içinde iki hafta sonunda art arda yaşanan iki olay, demokrasi cilasını zor günlerin beklediğini gösterdi. 24 Eylül'de, faşist dünya görüşüne kapıları ardına kadar açık "neo-neoliberal" AfD ("Alternative für Deutschland" / Almanya için Alternatif)

ülkenin artık üçüncü büyük siyasi gücü olduğunu kanıtlarken, 1 Ekim'de de Katalonya AB'yi derinden sarsan bir "referandum" yaşadı. Kimilerince sosyal demokrasiye mezar olacak 15 Ekim Avusturya seçimleri de sırada ve onun sonuçları daha az yıkıcı olmayacak. Bütün bunlar, ayrılıkçılık ve faşizan çözüm arayışlarının

birbirini nasıl tetiklediğine yeni örnekler kabul edilebilir. Çoğalacaklar...

Katalonya'nın İspanya'dan bağımsızlık talebini içeren kanlı referandum, AfD'nin Fransa'daki Front National'i aratmayan başarısıyla örtüştü ve kafalarda şöyle bir soru işareti belirdi: Demokrasi artık halkların günlük ve acil taleplerini karşılayamayan bir aldatmaca, kolay vazgeçilebilecek bir "zengin eğlencesi" mi?

Öyle görünüyor: Ekonomik refahını, kaynaklarını, İspanya'nın yoksul bölgelerine merkezi devlete aktardığı vergiler üzerinden karşılamak istemediğini ilan eden "uyanık" Katalanlar, polis copuyla karşılaştılar, ama "her biri diğerinden daha demokrat ve zengin" AB yönetimleri ve halkları böyle manzaralara hiç öyle büyük bir tepki falan göstermediler. Şaşırmadılar değil. Ama bu sahnelerle alışmaya

hazır oldukları anlaşıldı. Bir de Madrid'i anlayışla karşıladılar. Katalanlar ise AB'yi müdahaleye çağırırdı.

Zengin mutfağına bakalım ve burada AfD'nin her önemli sorunda halka başvurulmasını isteyen bir "referandum partisi" olduğunu hatırlatalım. Türk-Kürt liberal solunun önünde taklalar attığı, kimilerinin apar topar sığındığı Alman demokrasisine kendi içinden çıkan faşistoid yanıt ("AfD"), her tıkanmada "sorunu halkoyuna sunmayı" önererek, örneğin sık sık İsviçre modelini överek, bugünlere geldi.

NE OLUYOR?

Sanki bileşik kaplar yasası gereği, tıpkı diğer çevre ülkelerindeki krizin merkezi vurmaya başlaması gibi, AB içinde krizler "çevreden merkeze doğru" birbirini dengesizleştiriyor, yani sadece ekonomik istikrarı

KÜRESEL GÜÇ BERLİN İÇİN “ULUSALCI YOL”: AfD

AB'ye yönelik Alman siyasetinde, ekonomide, dış politikada, askeri politikada, AfD ile yerleşik partiler arasında nitel bir fark yok. Refah kalesi Almanya'nın, kendi gücüne güvenerek ve daha "ulusalci" bir yol izleyerek, AB'yi kullanabileceği, ama AB'nin maliyetlerinden kaçabileceği, aşırı sağcı, faşistoid AfD'nin program felsefesini oluşturuyor. Etkisiz Sol Parti bir kenara bırakılırsa, ki bu partiye egemen kadro yerleşik emperyalist sisteme sınıfsal bir kurtuluş önerisiyle karşı çıkmamaktadır, parlamentodaki Alman partileri, devletin dünya siyasetinde küresel söz sahibi, ona biçim verebilen bir güç olmasından yana. Hepsini AB'yi kullanarak Almanya'nın demokratik bir güç kimliğiyle dünya siyasetinde rol oynayabileceği inancında. Yerleşikler, böyle.

Şimdi yeni bir aktör var sahnede: AfD, hegemonyal güç siyasetinin avro fiyaskosu başta olmak üzere AB kaynaklı maliyetleri tasfiye ederek daha milliyetçi ve hatta askeri yollarla izlenebileceğini düşünüyor. Bu nedenle de Alman toplumundaki aşırı sağ eğilimleri hızla açığa çıkaran bir söylemle kitle tabanı edinmeyi başarmış görünüyor.

değil, “istikrar düşüncesini” de torpilliyor. Katalonya'da polis referandumcuları döverken, AfD, Almanya gibi tüm AB krizinin hem nedeni hem de en kârlı çıkarıcı olan bir ülkede beklenen yarayı açmış oluyor.

Kuzey Avrupa'nın zenginlerinde bu “yara” çok daha önce ortaya çıkmıştı. Danimarka, Norveç, İsveç ve Finlandiya'da “sağ popülist” partiler siyaset sahnesini yüzde 15-20 bandındaki oy oranlarıyla bile büyük ölçüde değiştirmeyi başarmıştı. Bu ülkeler, sağ popülizmin yerleşik siyaseti ve toplumu iyice sağa çektiği ve ittiği bir coğrafyadır son 5 yılda. Buna Fransa-Almanya-Avusturya hattını ekleyebiliriz. Refah kaleleri geleneksel ideolojiler yardımıyla savunulmaya çalışılıyor.

Avrupa'nın etnik açıdan

en homojen, ekonomik ve siyasi açıdan resmen hegemon ülkesinin, ihracat siyasetiyle çelişse de, adeta genlerin de taşıdığı bir tutumu var: Diğer Avrupa ülkeleri etnik parçalanmalar ve çekişmeler yaşarsa, bunun, Berlin politikalarının işini kolaylaştıracağı düşünüyor. Katalonya'nın İspanya'dan ayrılması da bu çerçevede Alman siyaset sınıfı için korkulacak veya engellenecek bir kâbus değildir. Ayrılıkçı güçler, ki Fransa da bu ayrılıkçı güçlerin etki alanı içindedir, Almanya'nın, daha doğrusu Almanca konuşulan dünyanın ve Alman büyük sermayesinin işini birçok açıdan kolaylaştırılmaktadır.

Her durumda, Avrupa'daki etnik ayrılıkçılığın tersinden işleyen bir yönü var. O nedenle Berlin sevinçten göbek atacak

bir halde değil. Çünkü Katalan ayrılıkçılığı gerçi Alman siyaset sınıfından hep destek aldı, ama İspanyol devletini altından kalkamayacağı bir krize sürüklemekle de Avro Bölgesi'ni ve bütün bir AB'yi sarsmaya başladı. İspanya zaten ekonomik açıdan bir büyük krizden geçiyor ve artık bu yükü sakın bir biçimde atlatacak gibi görünmüyor. Yunanistan ve İtalya'da biriken kriz güçleriyle birlikte İspanya da, yeni bir odak olarak, tüm AB'yi çökertecek bir potansiyele sahip olduğunu gösterdi.

Dolayısıyla Katalan ayrılıkçılığı zaten zangır zangır titremekte olan AB kapitalizmini veya -aynı anlamdaki- demokrasisini bir kuyuya itebilir. Fakat bir dönem Yugoslavya'yı paramparça eden AB'nin güçsüzleşmesi, dağılması ve Yugoslavya'yı andıran bir parçalanma sürecine girmesi, Almanya'nın bir dünya gücü olarak faaliyet gösterme plan-

larını da ortadan kaldırıyor.

Katalonya ve AfD krizleri, birbirine bakan yüzler aslında, birbirini güçlendiren ve çözümsüzlüğü bir kadere dönüştüren dipsiz kuyular. Avrupa demokrasisi, acaba 100 yıl sonra daha geniş ölçekli bir Weimar Cumhuriyeti resmi mi verecek? O kaostan Hitler çıkmıştı. Ama dışarıda SSCB, içeride de KPD vardı. Şimdi sosyalizm yok. Ne çıkacak? Bilinmiyor. Her durumda, AB demokrasisini sosyalizmden arta kalan bir dünyada hiçbir sorunu çözemediği iyice açıklık kazanıyor. Türkiye ilericiliği bunu 50 yıl önceden görmüş ve “Onlar ortak, biz pazar” kolaycılığını reddedebilmişti; başkaları unutsa da biz hatırlıyoruz. Erdoğan istibdadının AB ile cilveleşmesinden çok başka bir tarih bu. İlericiliğimizin ileri görüşlülüğünün altını çizmek, borç oluyor. Yaratıcı sosyalist direnç, böyle borçların da bir türevidir. ■

ENDÜLÜS'TE VE KATALONYA'DA RAKS

İspanya, sınai gücünden çok dünya finans sistemindeki yeri, özellikle de çürük banka sistemi nedeniyle önemli: Tüm AB'yi sarsacak bir bünye bu. Katalonya'daki coplu referandum, AB demokrasisinin Almanya-Avusturya hattı ve yanı başındaki tek tük ülkeler dışında nasıl çürük bir temelde ayak dirediğini göstermiş oldu. Madrid, 2007'den bu yana durdurulamaz bir çöküşün elinde esir. Ülkede korkunç bir gelir eşitsizliği var. Berlin'in zorlamasıyla yürürlüğe giren tasarruf önlemlerinin “iyileştirdiği” ekonomide bile, işsizlik yüzde 18'in üzerinde. Genç işsizlik ise yüzde 35'i aşmış bulunuyor. Resesyon sürecinde işsizlik yüzde 25'lerdeydi. Şimdi gerilemiş gibi görünen işsizlik, özellikle 2 milyona yakın yabancı inşaat işçisinin resesyonla birlikte ülkeden çekilmesi sonucu oluşmuş bir “ferahlamaya” işaret ediyor. Ortalama ücret ise süresi belli, aslında da geçici işlerde çalışanlara aylık brüt 900 avro gibi bir gelir sağlayabiliyor. Bir sefalet ücreti, ama bulabilen buna da şükrediyor.

Yerleşik iktisatçılara göre bile, İspanyol ekonomisi, AB'nin hemen hemen tamamını vuran, daha doğrusu Avrupa'yı adeta sanayisizleştiren ihracat devi Alman sanayisinin bir kurbanı. Ama İtalya gibi, muhtemel etkileri yüzünden çok tehlikeli bir kurbanı. İspanyol ekonomisi Alman ekonomisindeki verimlilik düzeyinin yanından bile geçemiyor. Sonuçta, çöken inşaat sektörüyle girdiği çıkmazda debelenen ve şu aralar turizmle sürünen bir ekonomide, esas olarak Alman teknolojisi ve Alman malları tüketiliyor. Eğitim çökmüş durumda. Akademik dünyada biraz eli yüzü düzgün bir düzey tutturabilen gençler hemen dışarıya kaçıyor. Türkiye'nin yakından tanıdığı bir trafik.

Dikiş tutmayan AB ve İspanyol ekonomisi, ayrılma sonrası bu bölgeye düşen borç yükünü üstlenmeyeceğini açıklayan Katalonya'nın asıl feryat nedenini oluşturuyor.



Laiklik diyemiyor ama AKP'ye destekte tereddüt yok:

İmam hatiplerin güvencesi Kılıçdaroğlu

CHP'nin politikası belli; AKP çarşafı ön plana çıkararak oy mu kazanıyor, biz de çarşaf açılımı yapalım, çarşafıya rozet takalım. AKP türbanı kaşıyarak oy mu topluyor, biz de türbanı savunalım. AKP cemaatlerden kuvvet mi topluyor; biz de cemaatlere saygılı olalım. AKP Fethullah Gülen'le işbirliği mi yapıyor; biz de saygı duyalım....

■ ORHAN GÖKDEMİR



Kemal Kılıçdaroğlu, parti genel başkanı koltuğuna oturur oturmaz Kurultay'da aldığı yetkiyle, partinin 80 kişilik Parti Meclisini (PM) ve 20 üyeli Merkez Yürütme Kurulunu (MYK) kendi isteği ve kendi tercihleri doğrultusunda oluşturdu. Fethullahçılar, anti laikler CHP'de cirit atıyordu. Bombayı patlatan Kılıçdaroğlu kontenjanından PM üyesi yapılan ilahiyatçı Muhammet Çakmak oldu. Çakmak ilk konuşmasında "Fethullah Gülen bilgedir, saygıyla selamlıyorum" dedi.

Herkes Çakmak'ın sözlerini tartışırken Kılıçdaroğlu da benzer şeyler söyledi; "Siyasete girmeyen tarikata saygılıydı." Açtı sonra sözünü; "Ben cemaatlere saygılıyım, insanların manevi dünyalarında cemaatlere yakın olabilir. Nuru da olabilir, Süleyman'ı da, Fethullah'ı da... Yeter ki bunu siyasallaştırmassınlar. Manevi dünyayı siyasete alet etmesinler." Sorun şu ki siyasete girmemiş, bulaşmamış bir tarikat mevcut değildi. Muhammed Çakmak'ın ulu bilgesinin yediği haltlar ortada.

Kemal Kılıçdaroğlu'yla

yeniden şekillenen CHP'nin olağan halleri böyle. Sadece laiklik değil konu zaten. Daha dün kadar mitinglerde "Türbanı biz çözeriz" diye haykırıyordu. Çok şükür ona kalmadı, AKP bir kılıç darbesiyle çözdü türbanı. Dün bir Harp Okulu öğrencisi hanım derslikte türbanıyla oturuyordu. Hem canım, anaokulu bebeleri türbanlı gezerken artık ne önemi var!

LAİKLİK TEHLİKEDE DEĞİL!

Daha taze başkan olduğu 2010'da Almanya'ya yaptığı gezi sırasında bir Alman gazeteci Kemal Kılıçdaroğlu'na sordu: "Laikliğin tehdit altında olduğunu düşünüyor musunuz?" Kılıçdaroğlu bu soruya şu yanıtı verdi: "Hayır. Bugün için Türkiye'de laiklik tehlikededir diyemem, böyle bir tehlike görmüyoruz". Aynı günün öğle yemeğinde bulunduğu Türk gazetecilerden biri aynı soruyu bir kez daha sorunca, Kemal Kılıçdaroğlu şunları söyledi: "Gerçekten böyle bir tehlike görmüyorum. Aksini söylersem bunun altını doldurmak lazım, askıda kalır, gerekçelendiremem."

E imam bunları söyler de

cemaat durur mu? Bunları duyan CHP PM Üyesi Bülent Kuşoğlu, "Tekke ve zaviyeler yeniden açılsın" dedi. Nasıl olsa laiklik tehlikede değildi! Yine Kemal Kılıçdaroğlu'nun bulup milletvekili yaptığı Binnaz Toprak, "Türkçe ezan aşırıydı, düzeltildi" dedi. Sözlerini etkili bulmamış olacak ki ekledi, "Laikçi değilim."

Yıl 2011. Kemal Kılıçdaroğlu'na, HaberTürk televizyonunda katıldığı "Türkiye'nin Nabızı" programında şu soru soruldu: "Türkiye'de irtica tehdidi var mı?" Kılıçdaroğlu, anında, kendinden emin tok sesle, "Hayır" cevabını verdi.

CHP'DE AYKIRI SES KALDI MI?

Peki, bunlar parti içinde nasıl yankılanıyor? Kılıçdaroğlu'nun, Almanya'daki beyanları hem parti yönetiminde hem de CHP tabanında geniş bir tartışma başlatmıştı. Bunda, CHP liderinin açıklamaları ile içki içildiği gerekçesiyle Tophane'deki sanat galerisinin açılışına düzenlenen saldırıya ilişkin haberlerin gazetelerde yan yana yer almasının etkisi vardı. Bir avuç gerici içki

içiyorlar bahanesiyle sanat galerisini basmıştı. Olayın laikle ilgisi olmadığı, abartıldığı kanısında olan iki kişi vardı. Biri Kemal Kılıçdaroğlu, ikincisi Baskın Oran!

Baskın olayı CHP MYK'sında tartışıldı. Partililer özellikle Almanya beyanının düzeltilmesi gerektiği kanısındaydı. Parti içinden ve kamuoyundan gelen "laiklik" konusundaki açıklamalarına gelen eleştirilere, CHP lideri Kılıçdaroğlu, Cumhuriyet aracılığı ile yanıt verdi. Kılıçdaroğlu, "Bizim laikliğe yönelik duyarlılığımız bilinir. Bunda hiçbir değişiklik yok. Ancak 'laiklik elden gidiyor' politikası izlemek doğru bir yaklaşım olmaz. Böyle bir yaklaşım, 'Türkiye'de laikliğin son derece kırılgan olduğu' gibi bir algı yaratır. Hâlbuki Türkiye'de laiklik çok köklü bir yere sahiptir. Böyle bir iki saldırıyla ortadan kaldırılamayacak kadar güçlüdür. Türkiye bunları aşabilecek noktadadır" dedi. Bunu söylerken tek bir dayanağı vardı; AKP yumuşamıştı. Kılıçdaroğlu, Anayasa Mahkemesi'nce görüşülen AKP kapatma davasına dikkat çekerek, "Anayasa Mahkemesi'nin laiklik karşısı eylem-



TOPBAŞ'A TEK DESTEK CHP'Lİ GÜRSEL TEKİN'DEN

İstanbul Büyükşehir Belediye (İBB) Başkanı Kadir Topbaş'ın, İBB Meclisi'nde temmuz ayında oyçokluğu ile kabul edildiği halde eksikleri olduğu ve ileride Meclis'i sıkıntıya sokabileceği gerekçesiyle iade ettiği 5 imar değişikliği dosyası AKP'li meclis üyelerinin oylarıyla değişiklik yapılmadan bir kez daha kabul edildi. Topbaş'ın istifasıyla sonuçlanan bu krizde Topbaş'a tek destek çarşaf açılımın mucidi Gürsel Tekin'den geldi. Tekin, "Sayın Topbaş'a düşen görev derhal idari mahkemeye götürmektir. İdari mahkemeye götürdüğü zaman CHP olarak biz sonuna kadar kendisini destekleyeceğiz. Rakibimiz olabilir ama millet iradesiyle seçilmiş bir Belediye Başkanına kendi partileri tarafından kumpas kurulmasına izin verilmemesi gerektiğine inanan bir siyasetçiyim" dedi.

Dosyaların konuları şöyleydi

1-) Pendik Gökçebeşli Mahallesi'ndeki Çiftlik Kent Arsa ve Konut Yapı Kooperatifine ait yapılaşmış tarla ve özel orman vasıflı arazilerin bir kısmı park, köy meydanı ve ibadet alanı olarak ayrılmıştı.

2-) Beşiktaş Ortaköy'deki 1641 metrekarelik arazinin inşaat hakkı yaklaşık 500 metrekare artırılmıştı.

3-) Kartal Soğanlık mahallesinde 2 bin 400 metrekarelik park alanının ticaret ve konut alanına alınmasıyla ilgiliydi. İmar değişikliğini İBB Meclisi AK Partili meclis üyelerinin oylarıyla kabul etmişti.

4-) Zekeriyaköy'de anaokulu yapılmak için ayrılmış parselin konut alanına alınmasıyla ilgiliydi.

5-) Bayrampaşa 5 bin 500 metrekarelik parsellerde kamusal sağlık tesis alanı iptal edilmiş, bunun yerine özel sağlık tesis alanı planlara işlenmişti.

lerin odağı olduğunu tespit etmesinden bu yana AKP tüm kararlarında ve politikalarında çok dikkatli bir tutum sergiliyor" dedi. AKP'nin laiklik karşıtı olarak değerlendirilecek adımlarının da en yakın takipçisinin yine CHP olacaktı. Bu konuda ciddi bir sorun yaşanması durumunda partisi "gereğini" yapacaktı.

HANI GEREĞİ YAPILACAKTI?

Hâlbuki Kılıçdaroğlu bu sözleriyle kamuoyu uyutma-oyalama çabaları içindeyken AKP Genel Başkanı alarım için oldukça etkileyici bir külliyyat biriktirmişti.

"Elhamdülillah şeriatçınız" demişti 1994'te, "Yılbaşına karşıyım" diye ilave etmişti. "Bütün okullar imam hatip yapılacak"tı Allah izin verirse. Nitekim verdi! "Sadece imamlar resmi nikâh kıysın" demişti sonra, "İçki yasaklansın" demişti iki yıl sonra. "Ben Millet Meclisi'nin de dua ile açılmasından yanayım" demişti 1996'da, artık dualarla açılıyor. "Cumhurbaşkanı'nın imam hatipli olacağı günler yakındır" demişti aynı yıl,



artık aday olmak için imam hatip şartı var.

Laiklik konusunda da Kılıçdaroğlu ile aynı rahatlık içindeydi. Şöyle dedi; "Bir tutturmuşlar laiklik elden gidiyor diye, millet isterse tabii ki gidecek bel!" Zaten, "Ben Müslüman'ım diyenin aynı zamanda laikim demesi mümkün değil"di.

Önce 15 Temmuz, sonra 16 Nisan referandumu ile laikliğin son kalıntıları da kazındı. AKP usulden şeriat düzenine geçmenin eylem ve söylemleri içinde.

Peki, bu arada ne yapıyor Kılıçdaroğlu? Laiklik tehlikede dememeye devam ediyor. Tarikatlar siyasallaşmamalıymış! Nakşibendi tarikatı müridi Turgut Özal, siyasete girmemiş miydi? İskender paşa dergâhı müridi Recep Tayyip

Erdoğan, sabah akşam erbain ibadetinde sanki!

CHP'NİN İMKÂNSIZ AŞKI

CHP'nin politikası belli; DP-AP imam hatip açarak oy mu kazanıyor, biz daha çok açalım. AP kuran kursu açarak oy mu kazanıyor, biz daha çok açalım. AKP çarşafı ön plana çıkararak oy mu kazanıyor, biz de çarşaf açılımı yapalım, çarşafıya rozet takalım. AKP türbanı kaşıyarak oy mu topluyor, biz de türbanı savunalım. AKP cemaatlerden kuvvet mi topluyor; biz de cemaatlere saygılı olalım. AKP Fethullah Gülen'le işbirliği mi yapıyor; biz de saygı duyalım...

Bu konuda bir milim ilerlemiş değiller. Hem de olup bitene rağmen. Laik cumhuriyetin büsbütün tepelendiği

günlerden geçerken Kılıçdaroğlu geçen hafta, partisinin grup konuşmasında çıkıp aynı ezberi tekrarladı; "Biz eğitim dedikçe, 'imam hatiplere karşı-sınız' dediler. Açan parti biziz, karşı çıkmıyoruz."

İşte çarşafa CHP rozeti takma ile başlatılan, "laiklik tehlikede değildir" zırvası ile önü açılan, "türban sorununu biz çözeriz" cahilliği ile zirveye taşınan siyasi körlüğün geldiği yer. Bu karanlık tarihin sorumluluğu AKP kadar, CHP'nin de üzerindedir.

Kılıçdaroğlu, "AKP'ye mağduriyet fırsatı vermeyelim", "Tayyip Erdoğan'ın elinden türban silahını alalım" sözleri ile kimseyi kandıramaz. Çünkü Tayyip Erdoğan'ın elindeki silah, bizzat Kılıçdaroğlu'nun kendisidir! ■



Katalan referandumunun ardından

Bu durumda referandumun kimin yararına olduğunu sormak gerekiyor. 1990'dan beri en az 34 yeni ülke kuruldu, bunların önemli bir kısmının kuruluşunda milliyetçilik rol oynadı. Fakat kurulan ülkelerin hiçbirinde işçi sınıfının durumunda düzelme olmadı, aksine etnik gerilimler ve milliyetçilik işçilerin sömürülmesini kolaylaştırdı.

■ **TULGA BUĞRA IŞIK**

DKatalonya'nın İspanya'dan ayrılması için yapılan referandumun ardından tartışmalar sürüyor. Katalan yönetimi geçerliliği tartışmalı referandumun ardından bağımsızlık ilan edileceğini duyurdu. Avrupa Birliği'nden gelen açıklamalardaysa, referandumun tanınmadığı ve Katalan bağımsızlığı durumunda yeni ülkenin AB'ye alınmayacağı söyleniyor. AB'nin bu tavrında birliğin iç dinamiklerinin ve siyasi çıkarlarının rol oynadığı kuşkusuz, ancak Katalan bağımsızlığının kime ne getireceğine de bakmak gerekiyor.

REFERANDUM NEDEN YAPILDI?

Katalonya referandumuyla ilgili en çok tekrarlanan iddialardan biri, referandumun ekonomik güdüyle yapıldığı. Buna göre İspanya'nın geri kalanından daha zengin olan Katalanlar, verdikleri verginin ülkenin geri kalanına gitmesinden rahatsız ve bu sebeple ayrılarak daha fazla refah

içinde yaşamak istiyor.

Katalonya'nın verdiği verginin 10 milyar dolar kadarının diğer bölgelere aktarıldığı düşünüldüğünde bu tez makul görünebilir, ancak Katalanların verdiği verginin yüzde 75'ine yakını bölgeye geri dönüyor. Bunun yanı sıra Katalonya, ülkenin en zengin bölgesi de değil. Bask Bölgesi, Navarra ve Madrid bölgesinin kişi başına geliri Katalonya'nın üzerinde ve vergi mantığına uygun olarak bu bölgeler de geri aldıklarından daha fazla vergi veriyorlar.

Üstelik Katalonya, İspanya'nın pek çok bölgesine göre daha yüksek işsizlik oranına sahip. Eylül 2015 verilerine göre Katalonya'da işsizlik yüzde 17.5'ken, Navarra ve Bask Bölgesi'nde bu oran sırasıyla yüzde 13.6 ve yüzde 13.8.

Bu durumda belki şöyle bir düzeltme yapmak gerekiyor: Genel olarak ekonominin çok kötü durumda olduğu İspanya'da Katalan sermaye sınıfı çözümü tarihsel kökenleri de olan bölgesel milliyetçilikte buluyor. Buna da popüler bir gerekçe üretiliyor: Biz kazanı-

yoruz onlar yiyor...

REFERANDUM KİME YARAR?

İspanya, gelir eşitsizliğinin en yüksek olduğu OECD ülkelerinden biri. OECD raporları ekonomik krizin ardından, 2010-2014 arasında İspanyol işçilerin, Portekizli işçilerle birlikte en yüksek ücret kesintileriyle karşılaşan grup olduğunu gösteriyor. Raporlara göre İspanya'nın "düzelen" ekonomisi herkes için düzelmiyor. İşsizlik oranındaki azalmaya karşın, reel ücretlerde yaşanan düşüş ve emek piyasasının giderek daha "serbest" ve istikrarsız bir hal alması, İspanya'nın tamamında sömürünün arttığını gösteriyor. OECD verilerine göre İspanya, Türkiye ve Şili'den sonra en yüksek yoksul işçi oranına sahip. Bu durum işsizliğin yüksek olduğu Katalonya'daki işçi sınıfı için de geçerli. İspanya'da en yoksul yüzde 10, ülkenin gelirinin yalnızca yüzde 2'sine sahipken, en zengin

yüzde 10 ise yüzde 24.7'sini alıyor. Yani "zengin Katalonya" efsanesi, Katalan işçileri için bir efsaneden ibaret.

Bu durumda referandumun kimin yararına olduğunu sormak gerekiyor. 1990'dan beri en az 34 yeni ülke kuruldu, bunların önemli bir kısmının kuruluşunda milliyetçilik rol oynadı. Fakat kurulan ülkelerin hiçbirinde işçi sınıfının durumunda düzelme olmadı, aksine etnik gerilimler ve milliyetçilik işçilerin sömürülmesini kolaylaştırdı. Yeni ülkelerin kuruluşunun sınıfın çıkarına olacağını düşünmek için Katalan emekçileriyle İspanyol emekçilerinin çıkarlarının uyduğuna değil, çakıştığına ikna olmak gerekiyor. Verilere bakıldığında bunun tersinin doğru olduğu görülüyor. Olası Katalan bağımsızlığının ardından, Katalan burjuvaların AB'de olmanın ayrıcalıklarını kaybetmelerine karşın kimi çıkarlar elde edebilecekleri düşünülebilir, ancak buradan halka kurtuluş çıkmayacağı aşikâr. ■

SINIF MÜCADELESİ OLMAZSA...

Katalanların "fazla vergi verdiği" iddiasına son bir yanıt olarak, İspanya'nın AB'den aldıklarının AB'ye verdiklerinden çok daha fazla olduğunu ve bundan Katalonya'nın da yararlandığını hatırlatalım. Fakat İspanya'nın "ekonomik gelişmesine" yapılan AB katkısı, işçi sınıfının yoksullaşmasını engelleyemedi. Katalanlar zaten kültürel, sosyal ve siyasi haklarına sahipler. Referandumu engellemek için halka saldırın iktidardaki sağcı Halk Partisi'ye, Merkel'in partisinin de bağlı olduğu Avrupa Halk Partisi'nin bir parçası. AB'yi kontrol etmekte olan, açıktan sermaye yanlısı Avrupa Halk Partisi'nin, İspanya'daki koluna sahip çıkmamasını beklemek anlamsız. Katalonya'daki işçilerin gerçek kurtuluş yoluyla milliyetçilik değil, sermayenin örgütlülüğüne karşı, diğer tüm işçilerle birlikte ortak sosyalizm mücadelesi

yazılama 'ya
devam ediyoruz...



yazılama

Yazılama Yayınevi Hizmetleri Ltd. Şti

Serasker Cad. Osmancık Sokak
Betül Han No: 9/13 Kadıköy - İstanbul
Tel: 0216 338 52 59 / 0549 430 50 86
yazilama.com / iletisim@yazilama.com

TÜRK DİL KURUMU'NA AÇIK MEKTUP!

Çok sevgili TDK...

Seninle ilk karşılaştığım zamanlarda, gün gelip de böyle bir mektup yazma gereği duyacağımı doğrusu ya hiç düşünmemiştim. Ne var ki bir yazı işçisi olarak uzun yıllardır yayınlarından yararlandığım bir kuruma seslenme zorunluluğu doğdu.

Çünkü sevgili TDK, sen gerçekten Türkçeye, Türkçenin kullanımına ilişkin güzel işlerinle olduğu kadar arada sırada saçmalamakla da tanınıyorsun.

İlk ismin olan Türk Dili Tetkik Cemiyeti'ne uygun çalışmalarla, kurulduğun 1932 tarihinden başlıyor güzel işlerin. Kurucunun verdiği ilhamla olabilir tabii. Amacını şöyle açıklamışsın o tarihte:

- 1- Toplanıp ilmi müzakerelerde bulunmak,
- 2- Türk dilini kendi meşelerine (TDK sitesinde aynen böyle, menşelerine olacak sanırım), tekâmülüne ve ihtiyaçlarına göre tespit ve tedvin etmek (bir araya getirmek, düzenlemek),
- 3- Türk dilini tetkike yarayacak vesaik ve malzemeyi elde etmek, eski kitaplardan ve memleketin her mıntıkasındaki halk dilinden derlemeler yapmak ve yaptırmak,
- 4- Cemiyet mesaisinin semerelerini her türlü yolla neşre çalışmak.

Amacına uygun olarak çok değerli çalışmalar, en önemlisi halk dilinden derlemeler yaptın. Bu çalışmalarla oluşturduğun derleme sözlüğü, tarama sözlüğü ve derlemelerden çıkardığın sözcük önerileri güzel işlerdi. Bugün hepimizin bir gariplik veya yadırgama duymadan kullandığı eleştiri, örneğin, günaydın gibi sözcük önerilerin halkın yaratıcılığından geldiği için olsa gerek kolayca benimsenip dile yerleşti.

Eleştiri sözcüğü elemek fiilinden türetilmiş iyi bir öneriydi. Dil onu içine aldı, insanlar eleştiri-özeleştiri sözcüklerini dile ve onun mantığına uygun buldu. Günaydın da öyle. Gerçi günaydınla birlikte bir de tünaydın önerisinde bulunmuş-tun ama o tutmadı. Dilin mantığına aykırıydı çünkü. "Tün" eski Türkçede gece anlamındadır, gece aydınlık olamayacağına göre tünaydın da denilemezdi. Ahali bunu sezgileriyle bildiğinden dile almadı. Olsun yine de günaydın'ın hatırına bunu görmezden gelebiliriz. Bu çalışmalar güzel işlerdendi.

1936'da adını değiştirdin. Türk Dil Kurumu adını aldın. Tetkik ve cemiyet gitmiş, yerine dil kurumu gelmişti. Türkçeye dönmüştü adın. Bu da güzeldi.

1951'deki Olağanüstü Türk Dili Kurultayı'nda amaç maddesi değiştirildi, "dil araştırmalarının devrimci bir anlayışla ve bilim metotlarına uygun olarak yapıl-maya çalışacağı" belirtildi. Bu kurultayda yapılan tüzük değişikliğiyle, 1951'e kadar devam eden statüye son verildi. Devlet himayesindeki bir dernek konumundan çıkıp sade bir dernek haline getirildin. Buradaki önemli değişim şuydu: Bundan böyle TDK Başkanı "hemen her meslekten insanın bulunduğu yönetim kurulu içinden seçilecek"ti. Hemen her meslekten!

Ve 1982 Anayasası'yla gerçekleşen "yapı değişikliği" ile olanlar...

Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu "anayasal bir kurum olan" Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu" adı altında birleştirildi. Bundan böyle TDK Başkanı ve 40 asil üye, cumhurbaşkanı tarafından "atama yoluyla" görevlendirilecekti. Öyle de oldu.

Sonrasında senin kuşaktan kuşağa aktarılacak kötü şöhretin başladı bu "yeni yapı"yla. Mevcut çalışanların işten çıkarıldıktan sonra (onlar da gidip Dil Derneği'ni kurdular) dil bilimci olmayan bir grup insan TDK'ye dolduruldu. Sen artık darbecilerin arpalığı olan kurumlardan biriydin. Yeni gelenler yediler içtiler bir müddet, sonra bir şeyler yapmaları gerektiğini düşündüler herhalde ve saçmalıklar dizisi başladı. İlkokul sözcüğünü ikiye bölüp "ilk okul" diye gösterdikleri "İmlâ Kılavuzu"na resmi kurumlar bile rağbet etmedi hatırlarsan. Bütün ilkokulların tabelalarını değiştirmek de epey masraflı olacaktı hani.

Sen benden daha iyi bilirsin ki yolsuzluk yaptıkları ortaya çıkıp mahkeme yoluyla kovulana dek bu grubun yaptığı bütün saçmalıklar TDK'nin üzerine yapıştı. Yazıyla uğraşan insanlar da bu durumda TDK amblemleri yayınları kaynak olarak kullanmaktan vazgeçti.

Bu kötü şöhretini 2000'li yılların başında yayınladığın Yazım Kılavuzu'yla düzeltir gibi oldun bir miktar. İmlâ Arapçaydı, onu Türkçe "yazım"la değiştirdiğinde on point verdik sana gönlümüzden.

"Çakma" sözcüğünü argo olduğunu belirterek sözlüğünün son baskısına aldığı anda, bizim de kalbimizi kazandın. Yaşayan Türkçeyi izleyip kayda almıştın ya, eski hatalarını tekrarlamayacağına inandırdın bizi. Bak bunlar da güzel hareketlerdi.

Ama kötü bir huyun var senin. Derleme yaparak falan değil, düpedüz oturup masa başında sözcük üretmek. Bir de yakınıyorsun "üretsek beğenmiyorlar, üretmesek ne iş yapıyor diyorlar" mealinde.

Görmüyor musun, Türkçe, konuşan insanların oluşturmadığı, kendi doğallığı içinde ortaya çıkmış olmayan önerilerini dil kabul etmiyor; bunlar seni gülünç duruma düşürüyor.

Yapma.

Seni görmezden gelmemiz mümkün değil. Ama rica ederim ürettiğin sözlere bir dönüp bak. Yolbul (navigasyon), geçgeç (zaping), emmeç (aspiratör), yonga (çip), yansılanım (ultason), seç-al (self servis), başbayan (first lady), yoğun disk (CD).

Yonga dışındakileri, ki o da zaten var olan bir sözcük, şöyle yüksek sesle söyledin mi hiç?

Emmeç nedir acaba, söyleyiş özelliğine, onu söylerken çıkan sese ne demeli? Türkçeye uygun mu? Hangi şuarsuz bunu aspiratöre tercih eder konuşurken?

Yoğun disk çok eğlenceli olmuş mesela, disk Türkçe mi? Hay Allah müstahakkını ver-sin.

Başbayan'da sanki başbakan'la ses benzerliğinden faydalanmışsın, ama bu da komik kaçmış, olmamış.

Bu sözleri övünerek önerdiğinde kendini rezil ediyorsun.

Etme.

O kadar da kasma yani, yüzyıllardır konuştuğumuz dil biz şekillendirir, gerekirse yeni sözler uydurur, dili her gün yeniden yaparız. Bize güvenebilirsiniz.

Unutmayalım ki bir dili, o dili konuşan halk yapar, dil bilimciler değil. Dil bilimciler kuralını çıkarır sadece.

Dili masa başında oluşturmaya çalışarak bizi yiyip bitirme!

AYŞEGÜL ÇAKAN



‘Evrime müfredatta yer yoksa, tiyatrodada var’

"En Gerçek Masal" isimli çocuk tiyatrosunun prömiyeri geçtiğimiz hafta Nâzım Hikmet Kültür Merkezi'nde yapıldı. Oyunun yazarı Tuluğ Ünlütürk ve yönetmeni Gözde Demirtaş ile oyunun amacı, içeriği ve sanatsal biçimi üzerine sohbet ettik.

■ NEVZAT EVRİM ÖNAL

Merhaba. Dilerse-
niz oyununuzun
ismiyle başlaya-
lım sohbetimize.
Açıkçası bana
Richard Daw-
kins'in "Gerçe-
ğin Büyüsü" kitabını çağırış-
tırdı. Gerçek olanın ilginçliği
ile masalların büyüleyiciliğini
çarpıştıran bir tarafı var gibi
geldi eserinizin. Ne dersiniz?

Tuluğ: Aslında bu yeni söy-
lediğimiz bir şey değil. Nâzım
Hikmet Kültür Merkezi'nde
yürüttüğümüz çocuklar için
evrim/bilim atölyeleri esnasın-
da da sıkça dile getirdiğimiz
bir şeydi. Yaşadığımız gezege-
nin ve canlılığın gerçek öyküsü
büyük, ilginç ve etkileyici.
Üstelik bitmeyen bir öykü bu.
Bu yüzden aslında çocuklar
için olduğu kadar yetişkinler
için de merak uyandırıcı ve

heyecanlı.

Diğer yandan, bir edebi
tür olarak masal büyük bir
kültürel birikimi yansıtıyor
olsa da, bugün çocuklara
anlatılan "senaryolar" masum
peri masalları değil. Hele
bilimsel eğitim alma şansın-
dan yoksun, muhakeme/sor-
gulama konusunda işi şansa
kalmış nesillerin yetiştiği bir
ülkede... Bir dizi başka duygu
ve dürtü, örneğin arzularının
göz açıp kapayana kadar ger-
çekleşmesini istemek, örneğin
kolay takdir edilmek, az emek
harcayıp büyük sonuçlar elde
etmek... bunlar merakın,
öğrenmenin ve gerçeklerin ye-
rini çok kolay dolduruyor. Bu
yüzden çocukların büyüleri bir
dünyanın öykülerinden önce
gerçeklerden heyecan duymayı
öğrenmeleri için çalışıyoruz.
"Gerçek" derken, çok ağır ve

yetişkinler için bile kavranma-
sı zor bir toplumsal düzende
yaşıyoruz. Bir çocuğun bu
düzenin dayattığından daha
gerçek bir yaşamın varlığını,
muhakemeyi, sorgulamayı her
şeyden önce öğrenmesi, ha-
yalleri konusunda da inatçı ve
güçlü bir insan olması demek.

Gözde: Benim açımdan da
metinle ilk karşılaştığımda
hissettiğim şey şuydu: Yetişir-
ken sürekli bir kahraman, kur-
tarıcı, olmayanı olduran sihirli
güçler, mucizelerle büyüdük.
Metin, bütün gerçeğiyle kurtar-
ıcının, kahramanın, iradenin
insanın kendi içinde olduğu-
nu, en başta da durumu doğru
kavrayarak ona varabildiğimizi
anlatıyor. Doğduğumuz andan
itibaren mücadeleyi verenin
insanın kendisi olduğunu,
kurtarıcı beklememesi gerek-
tiğini hissettiriyor. Bununla
büyüyen çocuklar masallarla
da daha doğru ilişki kurar
diye düşünüyorum. Rejisini
yaparken de hep buralardan
düşündük metni. Merak
çocukların bu düzene karşı en
büyük silahı. O merakı çalış-
tıracak, işe yaramasını, çocuk
açısından hazzla dönüşmesini
sağlayacak yöntemi çok küçük
yaşlarda edinmelidir. Kendimi-
zi, türümüzü, canlılığı doğru
kavramak, mucize beklemenin
de önüne geçiriyor sanırım.

**Yani oyunun, öğretici
olmaktan ziyade, çocuklara bu
konuları sorgulattığı bir yanı-
da var, değil mi? Hatta oyunun
içinde insanın gelişimi, evrim
gibi konular daha çok izle-
yiciden gelen müdahalelerle
işleniyor.**

Tuluğ: Evet. Mesele bizim
açımızdan şu: Çocuklar sahip
oldukları bilgilerle ne ya-
pacaklarını bilemediğinde,
öğrenmek işlevsizleşiyor.
Oyun çocuklara bildiklerini
işlevli kıldıkları bir ortam
sağlıyor. Bilgiyi kullanıyorlar.
Öğretmek, ikna etmek için. İşe
yarıyor ve bunun duygusunu
yaşıyorlar.

Gözde: Oyunu kurgularken
buna çok dikkat ettik. Çocuk
aklıyla alay etmeyen bir oyun
amaçladık. Bir şeyleri öğreten,
dikte eden bir oyun değil, bil-
diklerini işe yaratan bir oyun
kurduk.

**‘ÇOCUK AKLINI HAFİFE
ALMAMAK GEREKİYOR’**

**Bunu ben de çok ilginç bul-
dum. Oyun, çocuk izleyiciyle
enteraksiyona giriyor ama ona
tepeden bakmıyor, didaktik-
leşmiyor. Aksine onu, oyun-
cuların ağabey ya da ablası
haline getiriyor.**

Gözde: Bu planlıydı.
Oyunda üç farklı yer/hare-

ket algısı var. Anne karnı, 4. duvarı kırdığımız oyuncuların çocuklarla tartıştıkları alan ve şarkılarla belirlediğimiz alan. Bir yandan oyunun içinde yer alırlarken bir yandan da oyunun dışına çıkıp tiyatrodaki olduklarını hatırlatmayı amaçladık. Bu yüzden oyun içinde sorulan her soru bir tartışma ile sonuca varıp bir şarkı ile "resimleniyor."

Tuluğ: Oyuncular da çocuklardan gelen bilgiyi derhal kabul etmiyorlar. İşlevlendirip belli bir yöntemle kullanıyorlar. Onu kendi aralarında tartışıyor, üzerinde düşünüyor, parçaları birbiriyle ilişkilendirerek bir sonuca varıyorlar. Bu kısımlarda çocuklar oyunun içine giremiyor. Hatta bizi en heyecanlandıran kısımlardı bunlar. Sahnedekilerin yanlış sonuca vardığını görünce çığınca ikna etmeye uğraştılar ama duvar kapanmıştı. Sonra doğru sonuca varıldığında ise alkış koptu.

Bir diğer büyüleyici taraf kuşkusuz dekor, hareketler ve şarkılar. Anladığınız kadarıyla bunları da siz tasarladınız. Burada oyunun amacıyla nasıl bir uyum oluştu, biraz açar mısınız?

Tuluğ: Gözde biraz anlattı aslında, mekân, onun uzantısı olan zaman algısı, hareket tasarımı, tartışma bölümleri, şarkılar... Ekip masa başında uzunca tartıştı. Dramaturji, pedagoji ve bilimsel doğruları bir bütün olarak çalıştırmak için uğraştık ve sanırım istediğimiz sonucu elde ettik. Müzikler, ışık, efektler...

Bütün ekip öyle iyi anladı ki yaptığımız şeyi. Çıkışta çocuk-yetişkin bitiş şarkısını mırıldanıyordu herkes. "Soru sormayı unutmama, macera böyle ilerler, gerçeği buldukça sen, dünya daha büyük bir yer..."

Gözde: Bunlar tiyatrodaki tartışılmamış şeyler değil aslında ama günümüzde çocuk tiyatrosu için bu özenin gösterildiği örnekler çok değil. Çocuk aklını, hem bilimsel hem sanatsal algısını hafife almak gerektiğini bir kere daha vurgulayalım. Ekip olarak ciddi bir mesel çalışması yaptık. Fikren ayrı düştüğümüz yerler oldu, ikna olmadan çıkmadık. Öğrendik de. Prömiyerde anladık ki oyun bu özen sayesinde "çalışıyor". Maksat ile bağını buradan kurabiliriz sanırım. Bu biçimle, çalışan, işe yarayan bir oyun yapmış olduğumuzu umuyoruz.

Tuluğ: Çok oyunculu, çok oyuncaklı, çok sahneli, görsel olarak çok yüklü oyunlara bolca rastlıyoruz. Bu oyun tek planda, objesiz, grafik olarak sabit bir dekor ve kostümle tasarlandı. Bütün yükü metne, harekete taşıttık. Bu bir odaklanma demek çocuk açısından. Bunun gerçek bir ihtiyaç olduğunu aldığımız gerçek cevaptan anladık oynarken. Yaşları küçük olanlar dahil, oyundan

hiç kopmayan bir seyirciye oynadık.

BU NESLİN BÜYÜK KAYBI...

Kendi adıma, bir yetişkin olarak çocukların misafiri gibi hissetsem de, masalınıza hayran kaldım. Oyununuz yetişkinlere, bilhassa ebeveynlere de yönelik, değil mi?

Tuluğ: Bu kadarını biz de beklemiyorduk. Biz oyunu yaparken çok eğlendik. Çocuk-yetişkin ayrımını mümkün olduğunca pedagojik özenimizde gözetip konuda kısıtlamaya gitmemeye, steril bir dil ve ortam kurmamaya çalıştık. Yetişkinler açısından da gerçek çatışmalar içeriyor olmalı ki, onlardan da olumlu reaksiyon aldı oyun.

Gözde: Yetişkinlerin çocuklarını yalnız bırakmamak için değil, izlemeye gelebilecekleri bir oyun bu. Çocuk sahibi olmasalar da çocuklarla kuracakları ilişkiyi geliştirecek; ayrıca eğlenecekleri, hatta biraz da öğrenecekleri, daha doğrusu hatırlayacakları malzeme var oyunda. Bugünün anne babaları çok dar bir alanda yaşamaya mecbur kalıyor, çocuğa da o alandan bakıyorlar. Ne yedirsem, ne giydirsem, ne ne kadar tutar...



MİNİKLERDEN GÖRÜŞLER

Deniz (8): O kadar bağırdım "insansınız siz" diye, anca oyun biterken anladılar.

Selin (7): Ben hiç hatırlamıyorum annemin içinde uyuduğumu. İkiz kardeşim olsa onunla konuşurdum.

Emre (6): Çok güzeldi, abiyle abla göbüklerinden bağlıydı, sonunda doğup yanımıza geldiler.

Poyraz (10): Hepimiz birbirimize benziyoruz aslında. Hayvanlara ise hem benziyoruz, hem de farklıyız.

Oyun biraz bile olsa "çocuklara neyi nasıl anlatırsam hayatında işe yarayacak bir şey yapmış olurum?" sorusuna cevap oluyor ise, ne mutlu.

Tuluğ: Ve en nihayetinde, evrimin müfredattan çıkarıldığı bir ülkede yaşıyoruz. Artık çocukların okullarda öğrenemeyecekleri yaşamın temel bilgisi bu. Bilimsel sorgulama, yöntem, bunlar da okullarda kolay kolay lafı edilmeyen şeyler artık. Hura-felerin kol gezdiği, insanlığın aydınlanma birikiminin yeni kuşaklardan esirgendiği bir dönemde bu oyuna gitmenin, çocukları götürmenin bir başka anlamı da var. Bu sahip çıkmak demek. Çocuk aklına, bilimsel olana, ilerlemeye, gerçeğe, geleceğe... Bu oyunun bir derdi var. Biz başlarken "evrime, bilime müfredatta yer yoksa, tiyatrodaki var" dedik. Tek bir oyunla çocukları kurtaramazsınız ama bu bir tavidir. Biz çocuklara anlatılabilecek onlarca şey arasından bunu anlatmayı tercih ettik. Çünkü bu neslin büyük kaybı bu. ■



Tuluğ Ünlütürk ve Gözde Demirtaş



İlim dışı müfredata karşı
Sosyalizm Okulları başlıyor...

İLK DERS:
EVİRİMİ NEDEN SAVUNMALIYIZ?

Solcu★
LİSELİLER

f sosyalismokullari
f liselilersolcu
t liselilersolcu


**sosyalizm
okulları**